

Гусєва Н.Ю.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософських та соціальних наук
Київський національний торговельно-економічний університет

РУДІ ДУЧКЕ – ЛІДЕР МОЛОДІЖНОГО РУХУ ФРН В 1960-Х РР.: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ

В історії повоєнної Європи яскравими політичними подіями вирізняється період 1960-х рр. Він насичений акціями протесту, протистоянням радикальної частини молодого покоління і дорослого істеблішменту. Для цього періоду характерний сплеск молодіжного руху не лише у США, Франції, а й у Західній Німеччині. Посилення ліворадикальних настроїв серед молоді ФРН, активізація молодіжних організацій, проведення демонстрацій, маніфестацій, дискусійних заходів стимулювали молодіжний рух за здійснення реформ і захист демократичних прав. Це свідчило про незадоволення молоді системою відносин, що панували в суспільстві у сфері економіки, політики, освіти, культури, ідеології. Студентські «бунти» були масовими й рішучими, що давало підставу говорити про «студентську революцію».

Кожна революція має своїх лідерів, керівників чи ватажків, які організовують демонстрації, протести, мітинги. У Франції таким лідером був Даніель Кон-Бендіт, в Америці – Джеррі Рубін, а в Німеччині – Руді Дучке, який для більшості німців став легендарною постаттю покоління шістдесятників.

Політична активність Р. Дучке стала темою публікацій деяких радянських дослідників Ломейко В.Б. [2] та Саличева С.С. [3], які досить поверхово й стереотипно висвітили його діяльність.

Угорський літературознавець та історик доктор Б. Кеpeci у своїй праці «Ідеологія «нових лівих» [1] аналізує рух не лише з ідеологічного, а й з політичного та соціального погляду. Він висвітлює зародження руху «нових лівих», їх ідейну еволюцію та погляди, розгортання руху в провідних країнах світу – США, Франції, Італії, Великобританії, ФРН та у Західному Берліні. Дослідник схарактеризував визначних представників «нових лівих» у кожній з цих країн, зокрема й Р. Дучке.

Звісно, надостовірнішими є праці німецьких дослідників, у яких докладно подається інформація про життєвий шлях Р. Дучке та його місце в історії Німеччини. Більшість праць – це біографічні дослідження. Так, праця У. Хаузі «Три життя Руді Дучке. Біографія» [6] написана на основі раніше закритих документів з архівів колишньої НДР, які автор зміг дослідити після об'єднання Німеччини і які відкрили новий погляд на «перше життя» Р. Дучке – молодого пацифіста у Східній Німеччині. Подальші пошуки автора доповнили картину про життя Р. Дучке у Західному Берліні. У праці детально висвітлено також

життя Р. Дучке в еміграції, де він опинився після замаху в 1968 р., що й стало початком його «третього життя» аж до смерті в 1979 р. у Данії.

На особливу увагу заслуговують спогади вдови Гретхен Дучке «У нас було жорстоке, але гарне життя. Руді Дучке. Біографія» [7]. Вдова Дучке здивувала громадськість як талановитий біограф, до того ж Гретхен виклала раніше невідому інформацію про останні події молодіжних виступів 1968 р., про діяльність Руді в позапарламентській опозиції та екологічному русі ФРН, ознайомила громадськість з листуванням Р. Дучке з іншими діячами молодіжного руху, його власними записами.

У праці німецького дослідника У. Бергманна «Бунт студентів або нова опозиція» [4] оповідається про дитинство Р. Дучке, його родину й взаємини з батьками, шкільні роки в НДР – у радянській зоні окупації. Автор простежує, як формувався характер Р. Дучке, аналізує його ставлення до соціалізму та бурхливу діяльність.

Доробок М. Карли «Руді Дучке. Революціонер без революції» [9] виділяється з-поміж наукової та критичної літератури, присвяченої Р. Дучке, тим, що автор уперше представила в політико-теоретичному світлі «усього» Р. Дучке. Вона, зокрема, показала, що його погляди на пізній капіталізм та реально існуючий соціалізм до й після 1968 р. суттєво різняться.

Ю. Мірмайстер [11] та Б. Рабель [12] – найближчий друг і соратник Р. Дучке – у своїх книгах, які до певної міри схожі, описують увесь шлях боротьби Руді проти тогочасної системи влади, його погляди, теорії, які Р. Дучке проголошував та за якими прагнув жити. В своїй праці «Міф 1968. Філософія сили Руді Дучке. Причини та наслідки молодіжного руху» Г. Ланггут [10] наголошує, що німецька історія бідна на демократичні революції, то події 1968 р. трактувалися як «історичне новотворення» тогочасної ФРН. У своїй документальній праці Г. Ланггут зосереджує увагу не лише на з'ясуванні причин молодіжних демонстрацій, особливо 1968-1969 рр., а й на питанні «філософії сили» Соціалістичного союзу німецьких студентів (ССНС), зокрема їх лідера Р. Дучке, який неодноразово говорив про заборону використання сили.

Німецькі дослідники Ф. Бекельманн та Г. Нагель свою спільну працю «Підризна дія: сенс організації в її загибелі» [5] присвятили діяльності групи «Підризна дія», проведеним нею демонстраціям, промовам її лідерів, зокрема Р. Дучке. У ній представлені також фотографії, зроблені під час акцій протесту.

Важливе значення для дослідження діяльності Р. Дучке мають його щоденники [8], які охоплюють період 1963-1979 рр. і розповідають про Р. Дучке як про революціонера, батька та набожного християнина. Р. Дучке вирізнявся не лише як політичний активіст, але й як борець – байдуже чи виступав він проти брехливого суспільства, чи проти існуючої влади. Цінним джерелом інформації є також збірник документів «Позапарламентська опозиція в джерелах і документах» [13], у якому висвітлюються події від початку

проведення «великоднього руху» і до його розпаду після прийняття надзвичайних законів. Він містить промови видатних діячів та активістів опозиційних сил тогочасної ФРН, зокрема й лідера ССНС та молодіжного руху загалом – Р. Дучке.

Отже, діяльність лідера молодіжного протестного руху у ФРН в 1960-х рр. Р. Дучке знайшла своє повне висвітлення у дослідженнях німецьких науковців. Адже саме праці цих дослідників, в основу яких лягли архівні документи, містять багатий фактичний матеріал, що дає змогу проаналізувати і дослідити життєвий шлях, напрями діяльності, еволюцію поглядів та ідей, місце в історії Німеччини Р. Дучке.

Література

1. Кепеци Б. Идеология «новых левых» / Б. Кепеци / Пер. с венгер.: А.М. Сорокина. – М.: Прогресс, 1977. – 231 с.
2. Ломейко В.Б. Левее истины / В.Б. Ломейко – М.: Молодая гвардия, 1970. – 112 с.
3. Салычев С.С. «Новые левые»: с кем и против кого / С.С. Салычев. – М.: Международные отношения, 1972. – 96 с.
4. Bergmann U. Rebellion der Studenten oder die neue Opposition / U. Bergmann – Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1968. – 188 S.
5. Böckelmann F.; Nagel H. Subversive Aktion: Der Sinn der Organisation ist ihr Scheitern / F. Böckelmann, H. Nagel. – Frankfurt / M., 1976. – 510 S.
6. Chaussy U. Die drei Leben des Rudi Dutschke / U. Chaussy. – Berlin: PENDO Verlag, 1996. – 376 S.
7. Dutschke G. Wir hatten ein barbarisches, schönes Leben. Rudi Dutschke. Eine Biographie / G. Dutschke. – Köln: Kiepenheuer&Witsch, 1996. – 512 S.
8. Dutschke R. Jeder hat sein Leben ganz zu leben. Die Tagebücher 1963-1979. / Hrsg. von Gretchen Dutschke. – Köln: Kiepenheuer&Witsch, 2003. – 256 S.
9. Karl M. Rudi Dutschke. Revolutionär ohne Revolution / M. Karl. – Frankfurt/M.: Neue Kritik Verlag, 2003. – 555 S.
10. Langguth G. Mythos 1968. Die Gewaltphilosophie von Rudi Dutschke. Ursachen und Folgen der Studentenbewegung / G. Langguth. – München: Olzog, 2001. – 224 S.
11. Miermeister J. Rudi Dutschke / J. Miermeister. – Hamburg: Europäische Verlagsanstalt, 1998. – 154 S.
12. Rabehl B. Rudi Dutschke. Revolutionär im geteilten Deutschland / B. Rabehl. – Dresden: Edition Antaios, 2002. – 120 S.
13. SDS-Flugblatt zum Mordanschlag auf Rudi Dutschke am 11. April 1968 // Die Außerparlamentarische Opposition in Quellen und Dokumenten (1960-1970). – Köln: Pahl-Rugenstein, 1989. – S. 263-265.